Utrikeschef: Bengt Albons. Tel. utrikesredaktionen 08-738 10 54, fax 08-619 07 84.

Ringlande köer. *Klockan 7 på onsdagsmorgonen sträckte sig köerna med väljare i Soweto bort mot horisonten. Röstningsproceduren kom inte i gång förrän framåt klockan 11 på förmiddagen.*

Foto: HÅKAN LINDGREN

Lång väntan på en ny tid

Kritik mot förseningar vid valet i Sydafrika • Buthelezi hotar hoppa av

Av LEIF NORRMAN
DN:s korrespondent

JOHANNESBURG. **Ingenting kunde ta ifrån Sydafrikas väljare lugnet och värdigheten denna dag. Ögonblicket var alltför stort för att väntan i många timmar i köerna skulle kunna sprida misstämning, för stort för att valkommissionens uppenbara tillkortakommande skulle vålla oroligheter. Detta var dagen man väntat på. Den riktiga valdagen.**

Såväl politiker som väljare hade dock anledning att kritisera IEC, den oberoende valkommissionen, för ytterst

Valet i Sydafrika

bristfällig organisation. Och möjligen håller en ny kris på att segla upp just på grund av valkommissionens svårigheter att få fram röstsedlar till vallokalerna.

Inkathaledaren MangosuthuButhelezi har reagerat mycket skarpt på att den självhäftande remsa med hans partis namn på som ska fästas längst ner på valsedeln, där de andra partierna redan finns tryckta, inte har nått ut i tillräckligt antal. Eftersom det faktum att Inkatharemsan inte kom till många röstlokaler och ledde till stora förseningar föreslog valkommissionen att röstandet skulle börja ändå. Den som ville rösta på Inkatha skulle skriva Inkatha längst ner på valsedeln och den skulle vara godkänd.

Men Mangosuthu Buthelezi fann därmed anledning att utropa en förtroendekris och utesslöt inte att Inkatha kan komma att vägra att godkänna valet.

Vad ingen begriper är vart Inkatharemsorna tagit vägen. Eller var de vanliga valsedlarna hamnat, för de saknas i nästan lika stor grad.

Nationell helgdag

Eftersom onsdagens röstning kommit i gång så sent och gått så pass sakta har också torsdagen förklarats vara en nationell helgdag för att alla ska få chansen att rösta. Och några tror att det kan bli aktuellt att förklara även fredagen som valdag.

– Vi har tryckt 90 miljoner Inkatharemsor på nio dagar och skickat ut dem till 9 000 röstlokaler. Ingen kan begära att det ska ske utan vissa störningar, sade valkommissionens talesman Humphrey Khosa. Vi har haft fyra månader på oss att organisera ett val som politikerna behövt fyra år för att besluta om. Jag anser att valet har gått relativt gnisselfritt.

Men i Soweto, liksom i de flesta delar av landet, samlades folk utanför vallokalerna redan innan mörkret vikit mellan fem och sex på morgonen, huttrande i kylan.

Klockan två på eftermiddagen stod många av dem kvar utanför, i den stekande solen, hungriga, törstiga och trötta. Ännu hade de långt kvar innan de kom in genom dörren. Först framåt klockan elva kunde röstningen startas. Och tusentals människor väntade i kilometerlånga köer utanför vallokalerna.

Och i Mzimhlophe i Soweto muttrade ANC:s lokale ordförande Tana Sigasa ilsket att IEC-funktionärerna var okunniga, saktfärdiga och handlingsförlamade. De bara stod där och väntade och väntade på utrustning och valsedlar som inte kom.

Småsvärande

Småsvärande kastade han sig in i bilen och for hem för att hämta stämpeldynor som saknades.

I de flesta av landets regioner var långtifrån alla vallokaler öppna. I Johannesburgsområdet bara 70 procent.

Men vart tog alla röstsedlar vägen? 80 miljoner har tryckts upp och väljarnas antal har uppskattats till nära 23 miljoner.

Enligt valkommissionens chef domare Johann Kriegler vet ingen säkert men ytterligare 9 miljoner valsedlar trycks under natten och ska förhoppningsvis hinna distribueras under torsdagen. Många tvivlar dock på detta och vill att också fredagen ska vara valdag.

Johann Kriegler anser att valsedlarna kan ha distribuerats fel eftersom Sydafrikas befolkning urbaniserats så snabbt att man helt enkelt antagit att många fler väljare har bott på landsbygden och skickat valsedlarna dit. Och kanske finns det mycket fler väljare än man beräknat, trodde han. Och för säkerhets skull har han bett polisen utreda om sabotage föreligger.

Men trots kritiken, trots väntan, trots bomber – Sydafrika befinner sig mest av allt i en förbrödringens feststämning. Människor av olika raser samsas i köerna. Den nya tiden är verkligen på väg.

Vid midnatt mot onsdagen halades den gamla sydafrikanska flaggan och den nya hissades, och den nya författningen trädde i kraft. Apartheid har lagts i sin kista och firats ner i graven. Nu skottas jorden över den.

– Vi har börjat en ny era av hopp, försoning och nationsbyggande, sade Nelson Mandela sedan han röstat i Natal.

Och F.W de Klerk, som bara är president några dagar till, sade: "De närmaste fem åren kommer Sydafrika att växa till ett land som skänker stort hopp åt alla sina invånare." □

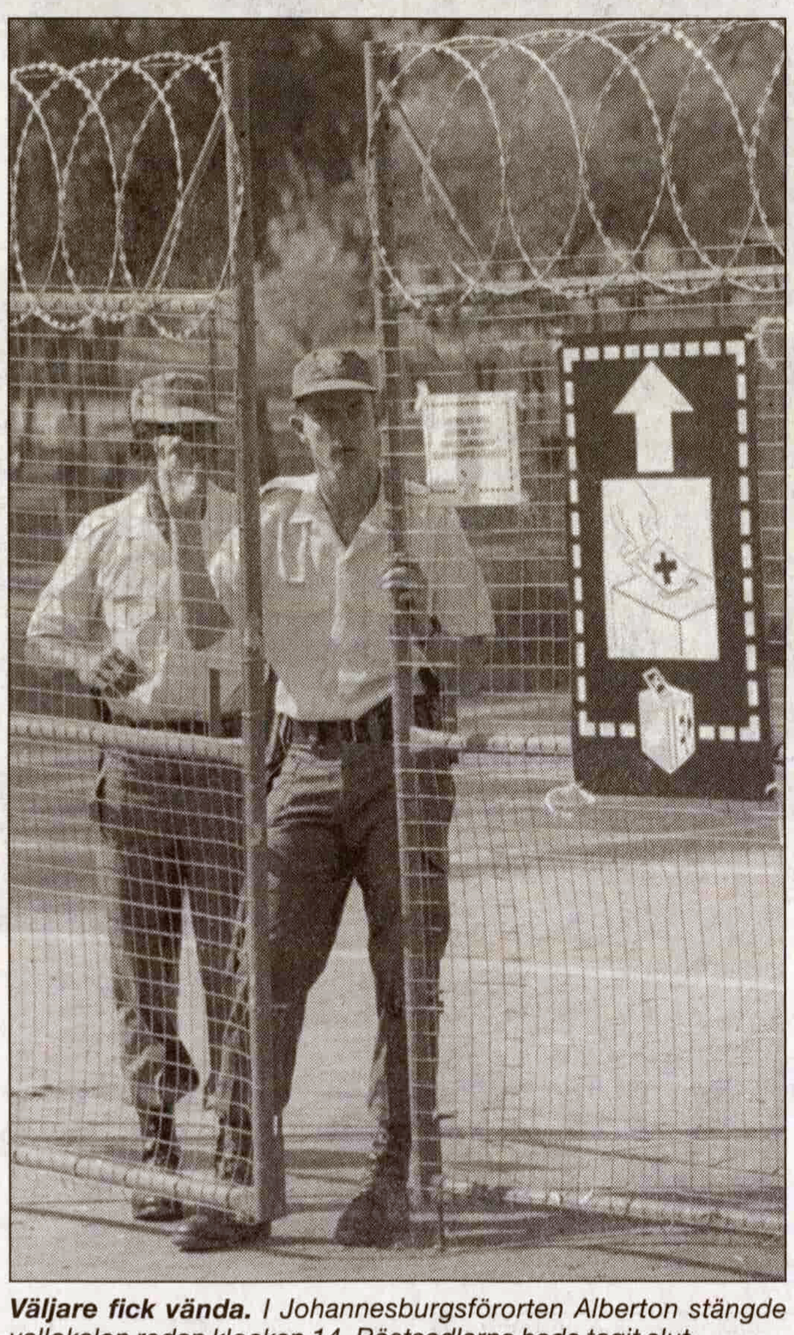

Väljare fick vända. *I Johannesburgsförorten Alberton stängde vallokalen redan klockan 14. Röstsedlarna hade tagit slut.*

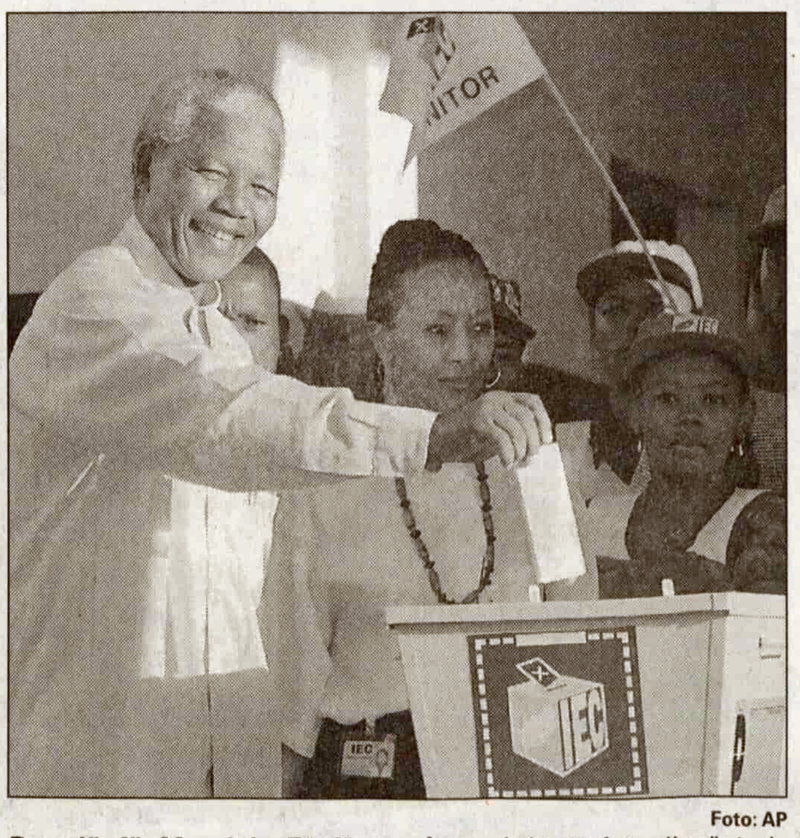

Foto: AP

Premiär för Mandela. *För första gången i sitt 75-åriga liv röstade ANC-ledaren Nelson Mandela i gettot Inanda utanför Durban.*

Foto: HÅKAN LINDGREN

Bekvämt köande. *Läskedrycksflaskor duger inte bara att dricka ur, de är bra som pall också.*

31 vita högermän greps för bombdåd

Av LEIF NORRMAN
DN:s korrespondent

JOHANNESBURG. **Sydafrikas polis har gripit ett stort antal högerextremister som ansvariga för de senaste dagarnas bombdåd då 19 personer dödats och 173 skadats, varav 3 svårt. Den senaste bomben skakade på onsdagsmorgonen Johannesburgs internationella flygplats.**

Det var en kvart över sju på morgonen som flygplatsen Jan Smuts utsattes för bombattentatet. En man körde fram en bil framför ingången och sprang därifrån. Strax därpå exploderade den. 12 personer skadades då glassplitter och förvridna delar av väggar och tak flög omkring.

Men den obehagliga känslan av att detta kunde vara början på ett sista desperat försök av extremhögern att allvarligt störa valet, som redan börjat och samlat tusentals människor utanför vallokalerna redan i gryningen, avtog då polisen meddelade att de gripit vad de tror vara hjärnorna bakom bombdåden.

31 medlemmar i nynazistiska AWB:s (Afrikandernas motståndsrörelse) elittrupp Järngardet hålls i förvar och polisen utesluter inte att fler personer kommer att gripas.

Järngardet är svartuniformerade specialtrupper som tränats i närstrid och snabba attacker inför ett lantligt gerillakrig när "de svarta kommunisterna" skulle komma för att mörda och våldta på ensligt belägna farmer.

Två av de gripna är polismän. En del av de 31 greps i Ventersdorp, som är AWB:s centralort och den plats där rörelsens ledare Eugene Terre'Blanche har sin farm. Andra greps i Rustenberg och Pretoria.

Polisen utesluter inte att höga ledare kan komma att gripas efter hand. □

■ – De är galna, galna. Det går inte att stoppa oss, sade ärkebiskop Desmond Tutu när han hörde om attentatet, rapporterar AP.

– Det är en gärning som utförts av fega, ondskefulla människor som vill förstöra sitt eget land, sade Tutu. □